

ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ ШЛЯХОМ ВПРОВАДЖЕННЯ МЕДІАОСВІТИ.

Конференція № 4

Боднар Оксана Іванівна

педагог-організатор Мелітопольської загальноосвітньої школи I-III ступенів №11

Мелітопольської міської ради Запорізької області.

Україна, м. Мелітополь, вул. Горького, буд. 38

тел. 42 – 13 – 07, ел. адреса – znz11@mail.ru

Розширення змісту та напрямку впливів сучасного медіапростору на учнів зумовлює необхідність формування у неї високого рівня медіакультури. Зростання медіакультури забезпечується шляхом здобуття медіаосвіти, яка сприяє підвищенню ефективності позитивних і негативних медіавпливів.

Ключові слова: медіа, медіаосвіта, медіакультура, засоби масової комунікації.

Расширение содержания и направления воздействий современного медиaprостранства на учащихся предопределяет необходимость формирования у нее высокого уровня медиакультуры. Рост медиакультуры обеспечивается путем получения медиаобразования, которая способствует повышению эффективности положительных и отрицательных медиавлианий.

Ключевые слова: медиа, медиаобразование, медиакультура, средства массовой коммуникации.

Важко переоцінити ту роль, яку відіграє в розвитку сучасного суспільства інформація. Можна без перебільшення сказати, що сучасне суспільство – інформаційне. Цей розквіт настав у ХХ столітті. Інформація дозволяє людству активно працювати з природою, допомагає інтегрувати людські зусилля, до того ж не тільки в окремих ланках роботи, а й у всій людській діяльності загалом. Тепер інформація стала основним ресурсом людства, базою і соціального, і технічного розвитку.

У матеріалах ЮНЕСКО медіаосвіту визначають як навчання теорії і практичним умінням оволодіння сучасними засобами масової комунікації, які розглядають як частину специфічної, автономної галузі знань у педагогічній теорії і

практиці; її слід відрізняти від використання медіа як допоміжних засобів у викладанні інших дисциплін.

Центральною й об'єднуючою концепцією медіаосвіти є репрезентація (от лат. representation). Медіа не відображають реальність, а репрезентують її. Головна мета медіаосвіти – “денатуралізація” медіа. Об'єктом вивчення медіаосвіти є суспільний феномен сучасної медіакультури, що являє собою щабель інформаційного розвитку. Предметом є оволодіння знаннями, уміннями, досвідом у сфері медіареальності.

Медіаосвіта – це процес, що триває протягом усього життя. Її завданням є розвиток здібностей до сприймання, створення, аналізу, оцінення медіатекстів, до розуміння соціокультурного і політичного контексту функціонування медіа в сучасному житті, кодових і репрезентативних систем, що використовують медіа.

Культурні та особистісні зміни, які відбуваються з підростаючим поколінням, багато в чому пов'язані з розвитком цивілізації, з інноваціями в галузі засобів масової комунікації. В учнів відсутній достатній життєвий досвід, вони ще схильні до сліпого наслідування привабливих образів. Тому, особливе значення має грамотна робота з інформацією, коли йдеться про дітей та підлітків.

Сьогодні медіа потужно й суперечливо впливають на освіту підростаючого покоління, часто перетворюючись на провідний чинник його соціалізації, стихійного соціального навчання. Відтак, постає гостра потреба в розвитку медіаосвіти, одне з головних завдань якої полягає в запобіганні вразливості людини до медіанасильства і медіаманіпуляцій, втечі від реальності в лабіринти віртуального світу, поширенню медіазалежностей.

Особливо актуальними ці питання стають коли йдеться про формування медіаграмотності вихованців школи. Тому, я розробила модель впровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес, яка є одним з провідних чинників соціалізації дитини, всебічній підготовці особистості вихованців до безпечної та ефективної взаємодії із сучасною системою медіа, формуванню медіаграмотності та медіакомпетентності.

У рамках особливостей сучасної освіти та впровадження моделі медіаосвіти, слід звернути увагу на тріаду «творчий учитель – творча дитина – творча родина».

Однією з перспективних складових роботи з учнями є створення шкільного медіацентру, що включає в себе випуск шкільної газети, розробку структурованого сайту школи, організацію роботи радіо, створення відео та соціальної реклами.

З метою формування у вчителів знань та умінь з основ медіаосвіти, медіапедагогіки щодо вирішення сучасних медіа педагогічних проблем, розуміння ролі та значення медійного світу, пропонується проводити наступний комплекс заходів:

- тренінги та навчальні семінари;
- тематичні педради та шкільні методичні об'єднання;
- проходження педагогами дистанційних курсів з медіаосвіти;
- створення шкільної медіа-відео-теки;
- міжшкільні конференції педагогів з обміну досвідом по впровадженню медіаосвіти.

Формування медіакультури родини, як частини цілісної системи медіаосвіти, провідного чинника ранньої соціалізації дитини, відбувається через впровадження медіаосвіти в родинне середовище. В даному напрямку планується організувати: батьківські конференції, майстер-класи «Діти-дорослим», анкетування батьків, тематичні батьківські збори, психолого-консультаційну допомогу батькам з питань медіагігієни.

Розробка і практична реалізація в навчальному процесі загальноосвітніх шкіл програм з медіаосвіти стає важливим чинником у соціальній адаптації учнівської молоді до викликів сучасного інформаційного світу.

У перспективі, медіаосвіта (медіаграмотність) поряд з педагогікою повинні дати знання та практичні вміння підростаючому поколінню, які стануть підґрунтям для їх успішної соціалізації в умовах сьогодення.

Зарубіжні й вітчизняні науковці наполегливо намагаються детально визначити й проаналізувати зміст, закономірності й механізми медіа впливів на молоде покоління: Федоров А.В., Новикова А.А., Челишева І.В., Каруна І.А., Кирилова Н.Б., Іванов В., Волошенюк О., Кульчинська Л.

В Україні розпочато застосування «Концепції впровадження медіаосвіти в Україні», що була погоджена постановою президії Національної академії педагог-

гічних наук України в травні 2010 року. Головна ідея концепції полягає в сприянні становленню ефективної системи медіаосвіти в Україні для забезпечення загальної підготовки дітей та молоді до безпечної та ефективної взаємодії з сучасною медіа-системою. Три етапи реалізації концепції охоплюють експериментальний етап (2010 — 2013рр.), поступове вкорінення медіаосвіти та стандартизацію вимог до неї (2014 — 2016рр.) і подальший розвиток медіаосвіти та завершення масового запровадження (2017 — 2020рр.).

Згідно з цією Концепцією, медіаосвіта – частина освітнього процесу, спрямована на формування в суспільстві медіакультури, підготовку особистості до безпечної та ефективної взаємодії з сучасною системою масмедіа, як традиційними (друковані видання, радіо, кіно, телебачення), так і новітніми (комп'ютерне опосередковане спілкування, інтернет, мобільна телефонія) медіа, з урахуванням розвитку інформаційно-комунікаційних технологій.

Стратегічною метою впровадження медіаосвіти є:

- залучення учнів до відповідальної поведінки у світі медіа та віртуальному середовищі;
- сприяння самореалізації та розвитку творчих здібностей дітей та підлітків;
- залучення школярів до активної творчої діяльності;
- розвиток творчої співпраці учнів і педагогів;
- впровадження інтегрованих технологій медіаосвіти в діяльність вчителів-предметників;
- створення і розвиток єдиного культурно-інформаційного освітнього простору.

Основними завданнями медіаосвіти є:

- розвиток здібностей критичного мислення;
- розвиток здібностей сприймання, оцінення, розуміння, аналізу медіатекстів;
- підготовка до життя в демократичному суспільстві;
- навчання розуміння соціальних, культурних, політичних та економічних змістів і підтекстів медіатекстів;
- розвиток комунікативних здібностей особистості;

- розвиток здібностей естетичного сприймання, розуміння медіатекстів, оцінення їх естетичних якостей;
- навчання творчому самовираженню за допомогою медіа;
- навчання ідентифікації, інтерпретації медіатекстів, експериментування з різноманітними способами технічного використання медіа, створення медіатекстів;
- навчання теорії медіа і медіакультури.

На базі Мелітопольської загальноосвітньої школи I-III ступенів № 11 створено шкільний медіацентр, до складу якого входять учнів 10-11 класів, вчителі та батьки. Представниками медіацентру досягнуті наступні здобутки:

- лауреати IVX, XV, XVI Національного та Міжнародного конкурсів шкільних медіа в м. Миколаєві;
- учасники Міжнародного семінару-практикуму шкільних медіа у м. Миколаєві;
- випускники «Школи молодого журналіста» у м. Запоріжжя;
- учасники Всеукраїнської виставки газетних видань молоді «Молодіжний акцент» в м. Запоріжжя;
- призери обласного конкурсу «Моя школа – лучшая» у номінації «Видеофільм о школе»;
- переможці обласного конкурсу серед молодих журналістів «Нащадки переможців»;
- переможці обласного огляду-конкурсу на кращу презентацію об'єднання молодіжної дипломатії;
- переможці міського конкурсу шкільних газет «За здоровий спосіб життя» в м. Мелітополі;
- переможці міського турніру юних журналістів в м. Мелітополі.

Концептуальними ідеями досвіду є:

Інтегрованість - в межах уроків з різних дисциплін, що вивчаються учнями, яка забезпечується обов'язковим поєднанням двох складових:

1) використання медіа (медіазасобів, медіатекстів, медіапродукції, в тому числі екранної, аудіовізуальної);

2) медіаосвітня мета, завдання і рефлексія їх досягнення (висновки, підсумки, результати).

Формалізованість - це курс «Медіакультура», комплексні заняття, які адаптовані до віку дитини, спрямовані на розуміння і порівняння різних медіа як єдиної розгалуженої і взаємопов'язаної інформаційної системи (шкільна газета, відео та соціальна реклама, сайт школи), гармонізації різних пасивних і активних практик (читання, слухання, створення фото, відео, анімації, використання ІКТ і т.п.).

Практичність - факультативи (гуртки) за окремими напрямками підвищення творчої кваліфікації дітей у межах окремих медіапрактик, участь у виставках, медіафестивалях, конкурсах, заняття в будинках творчості.

Концептуальною основою розробленої парадигми є формування творчої особистості. Кожна особистість наділена надзвичайно багатим творчим потенціалом, який у житті часто залишається нереалізованим через об'єктивні чинники. Завдання школи - забезпечити, щоб їх було якомога менше; прищеплювати навички, завдяки яким людина самостійно керуватиме своєю пізнавальною активністю, буде самостійно мислити, приймати неординарні рішення, свідомо вибирати свою життєву позицію, генерувати оригінальні ідеї. На заняттях курсу «Медіакультура» я ставлю за мету не накопичення знань та вмінь, а збагачення учнів творчим досвідом, їх самореалізації.

Це допомагає вирішити наступні проблеми серед учнівської молоді:

- мотивація до навчання. Це пряма й первинна функція медіа, яка має все більше додаткових технологічних рішень, що враховують активність особистості. Медіа використовується для отримання інформації, портрету реальності;
- стимулювання особистості . Випробування своїх можливостей та тренування їх;
- заповнення часу. Елемент навчання та керування власним бюджетом часу, на відновлення і розвиток, на роботу та відпочинок, на фізичне і духовне, на себе й інших , на віртуальний і реальний світ;
- компанійськість. Дає змогу розвивати та підтримувати дружні стосунки;

- відволікання від буденності. Перемикання уваги за допомогою медіа додає людині сил подолати свої проблеми;
- розслаблення. Медіа можна використовувати для регулювання власних психічних станів.

Провідна педагогічна ідея досвіду полягає в сприянні та формуванні:

- **медіаімунітету** особистості, який робить її здатною протистояти агресивному медіасередовищу, забезпечує психологічне благополуччя при споживанні медіапродукції, що передбачає медіаобізнаність, уміння обирати потрібну інформацію, оминати інформаційне «сміття», захищатися від потенційно шкідливої інформації з урахуванням прямих і прихованих впливів;
- **рефлексії і критичного мислення**, як психологічних механізмів медіаграмотності, які забезпечують свідоме споживання медіапродукції на основі ефективного орієнтування в медіапросторі та осмислення власних медіапотреб, адекватного та різнобічного оцінювання змісту і форми інформації, її повноцінного і критичного тлумачення з урахуванням особливостей сприймання мови різних медіа;
- **здатності до медіатворчості** для компетентного і здорового самовираження особистості та реалізації її життєвих завдань, покращення якості міжособової комунікації і приязності соціального середовища, мережі стосунків і якості життя;
- **спеціалізованих аспектів медіакультури**: візуальної медіакультури (сприймання кіно, телебачення), музичної медіакультури, розвинених естетичних смаків щодо форм мистецтва, опосередкованих мас-медіа, та сучасних напрямів медіаарту тощо.

Аналіз теорії і практики медіаосвіти свідчить про те, що немає єдиних теоретичних рекомендацій щодо впровадження досвіду в масову педагогічну практику.

Проаналізувавши власний досвід, можна дати наступні рекомендації щодо впровадження медіаосвіти у педагогічну практику:

- опрацювати нормативне підґрунття з даного питання;

- проаналізувати існуючі літературні джерела та інтернет-ресурси;
- підготувати інформаційно-методичні матеріали;
- організувати та координувати учнівську діяльність практичних нарабнок;
- створити медіатеку (шкільні газети, відео, фото, соціальна реклама);
- розробити та впроваджувати систему тренінгів, майстер-класів медіаосвітньої спрямованості для учнів, вчителів;
- обмінюватись здобутим досвідом з колегами міста та області;
- співпрацювати з медіавиробниками для подальшого розширення практичних умінь учнів та вчителів;
- моніторинг діяльності та досягнень медіаосвітнього осередку школи.

Беззаперечним є висновок про очевидну необхідність забезпечити зростання медіакультури серед споживачів засобів масової комунікації шляхом здобуття ними медіаосвіти. Зростання медіаграмотності корегуватиме негативні медіавпливи й розширюватиме сферу та підвищуватиме результативність позитивних наслідків використання медіа.

Література

Вайшенберг З., Г.Й. Кляйнштойбер, Б. Пьорксен Журналістика та медіа: Довідник// Перекл. З нім. П. Демешко та К. Макєєв; за загальною редакцією В.Ф. Іванова, О.В. Волошенюк. – К.: Центр вільної преси, Академія української преси, 2011. – 529 с.

Возчиков В.А., Немирич А.А. Феноменология медиакультуры: медиаобразование в информационном обществе.// Saarbrucken: Lambert Academic Publishing, 2011. 280 с.

Гудилина С.И. Медиаобразование: грамотность и зрительская культура: Образовательные технологии XXI века. Материалы одиннадцатой городской научно-практической конференции / под ред. Гудилиной С.И., Тихомировой К.М., Рудаковой Д.Т., Васильевой Н.И., - М., 2011. – С. 14-19.

Іванов В.Ф., Волошенюк О.В. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / За науковою редакцією В.В.Різуна. – К.: Центр вільної преси, 2012. – 352 с.

Иванов Д. А., Митрофанов К. Г., Соколова О. В. Компетентностный подход в образовании. Проблемы, понятия, инструментарий. М.: АПК и ППРО, 2005.

Капіносов А.М. Основи технології навчання. – Харків: видавнича група « Основа», 2006 – 140с.

Комаров Ю. Методи роботи з візуальними джерелами // Доба. – 2004. - № 2.
Лізінський В.М. Прийоми та форми в навчальній діяльності. – Харків: Видавництво «Ранок», 2004. – 158с.

Найдьонова Л.А., Баришпольць О.Т. Медіакультура особистості: соціально – психологічний підхід: навчальний посібник К.: Міленіум, 2010. – 440 с.

Пометун О., Пироженко Л. “Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання”, Київ «Видавництво А.С.К.», 2004- 192 с.

Суркова М.П., Хилько Н.Ф. Экология медиакультуры на уроках литературы. Экспериментальная программа/ Омск: Сиб. Филиал Российского ин-та культурологии, 2005. 16 с.

Федоров А.В., Левицкая А.А., Чельшева И.В., Мурюкина Е.В., В.Л.Колесниченко, Михалева Г.В., Сердюков Р.В. Научно-образовательный центр «Медиаобразование и медиакомпетентность». М.: МОО «Информация для всех», 2012. 614 с.

Федоров А.В. Словарь терминов по медиаобразованию, медиапедагогике, медиаграмотности, медиакомпетентности. Таганрог: Изд-во Таганрог. гос. пед. ин-та, 2010. 64 с.